

Kollektív igényérvényesítés.

Újvilági vagy óvilági úton?

Prof. Dr. Udvarý Sándor, Ph.D.
tszv. egy. tan., KRE ÁJK

Egyedi igények -- egyéni perlekedés

- A klasszikus perviszony mintája 1 on 1 (v.ö.: Magyaryval)
- Ugyanakkor a perjog nem lehet gátja az anyagi jogi többségnek
- A pertársaság klasszikus formái korlátozott hatékonyságúak (félbeszakadás)

Tömegtermelés – tömeges perlekedés?

A szerény kezdetektől a barokk katedrálisig

- Smith et al. v Swormstedt et al. 57 U.S. (16 How.) 2881853 (!)

„Olyankor, amikor a perben számos érdekelt fél van, jogaik és kötelezettségeik függenek a halálozás vagy egyéb dolgok okozta változásoktól, vagy máskülönben nem volna lehetséges – komoly nehézségek nélkül –, hogy mindenki félként vegyen részt az eljárásban; s ez gyakran megakadályozná a per tárgyalásig való végigvitelét. Az egyszerűség kedvéért tehát és az igazságtalanságot megelőzve, a bíróság engedélyezi a felek egy része számára, hogy az azonos érdekű testület egészét képviselje és a határozat ugyanúgy köti majd őket mintha mindenki a bíróság előtt lenne. Azáltal, hogy mindenki törvényes és méltányos jogai és kötelezettségei képviselő útján érvényesítve vagyon a bíróságok előtt, különösképpen amennyiben a per tárgya mindenki tekintetében közös, ott csekély a veszélye annak, hogy mindenkinek érdeke ne lenne megfelelően védve és érvényesítve.”

- 1938 – FRCP Rule 23
- 1966 – Restatement (civil rights movement!)
- 2005 – CAFA (forum shopping, díjak – dohányipar esetén dollármilliárdok!)
- Előnyök: társadalmi-igazságszolgáltatási, felperesi (költséghatékony, erőkoncentráció) és alperesi (globális béke, felelősségkorlátozás) oldalon
- Hátrányok: bonyolult, elrettentő (átalány- és büntető kártérítés), felperesnek lassabb lehet, alperesnek felelőssége nagyobb mértékű, elévülést mindenkire megszakítja stb.
- Res iudicata – bíróság társadalmi mérnökösködése, egyezségkötési-fenyegetési hatás, magánügyész
- Alternatívák: Qui tam perek, teszt eljárások, mass-tort litigation (azbeszt), Multi-District Litigation

FRCP 23

- A CA képviseleti eszköz – alkotmányos kérdések (adekvát képviselet, értesítés, bírósághoz fordulás joga)
- A CA – kereset, CA-ként külön befogadásra szorul (zsarolási potenciál)
- Általános előfeltételek: csoport léte és számossága, közösség (jog és/vagy tény), tipikusság, adekvát képviselet
- CA típusai:
 - (b1) jogegységi – kötelező
 - (b2) eltiltó/megállapító – kötelező
 - (b3) felsőbbrendű az egyéni perhez – opt-out
- Nincs opt-in – hatékony csoportszervezés. A cél a (b1)!

Európa óvatosan érdeklődik

- Németország – Kapitalanleger Musterverfahrensgesetz (2005 KapMuG, Deutsche Telekom részvény-ügy), versenyjogi keresetek, eltiltó fogyasztóvédelmi keresetek. Majd 2023-ban: Verbandsklagenrichtlinienumsetzungsgesetz — VRUG (EU hatásra)
- Hollandia – Wet Collectieve Afwikkeling Massaschade (2005, WCAM, egyezségkötésre, globális béke, opt-out!), majd kollektív kártérítési kereset (2019 WAMCA, opt-out, kivéve a külföldiek!), szektorális elj.
- Franciaország – fogyasztóvédelmi kollektív kereset (2014, kizárólag fogy. véd. szervezetek, opt-in a felelősség megállapítása után!)
- Olaszország – termékfelelősség (2007), fogyasztóvédelem (2012, 2021, opt-in, fogy. véd. szervezetek VAGY osztálytag!)

Az Európai Unió óvatosan érdeklődik

- az uniós jog által biztosított jogok megsértése tekintetében a jogsértés megszüntetésére és kártérítésre irányuló tagállami kollektív jogorvoslati mechanizmusok közös elveiről szóló 2013/396/EU Bizottság ajánlás

opt-in, meghatározott keresetindításra jogosult non-profit szervezetek, befogadási eljárás, vesztes fizet elve, third party funding-büntető kártérítés-sikerdíj tilos

- 2009/22/EK irányelv a fogyasztói érdekek védelme érdekében a jogsértés megszüntetésére irányuló eljárásokról (hat. kiv.)

meghatározott keresetindításra jogosult non-profit szervezetek, csak eltiltás!

- 2020/1828 irányelv a fogyasztók kollektív érdekeinek védelmére irányuló képviseleti keresetekről és a 2009/22/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről

IMPLICITE opt-in A KÁRTÉRÍTÉSNEEL, kifejezetten elveti az eltiltó keresetnél!; meghatározott keresetindításra jogosult non-profit szervezetek; befogadási eljárás; vesztes fizet elve, DE FOGYASZTÓ NEM!; third party funding LEHETSÉGES!, büntető kártérítés PREAMBULUMBAN TILTOTT; sikerdíjról NEM SZÓL; eltiltásra vagy kártérítésre is lehetséges indítani, hatékony jogorvoslati intézkedést kell biztosítani, RES IUDICATA kihathat már eljárásra, ELÉVÜLÉS nyugszik, BIZONYÍTÁSI könnyítések a fogyasztók oldalán

Magyarország óvatosan érdeklődik

- A 2013-ban indult kodifikáció során cél volt
- Jogpolitikai cél, kevés belső nyomás, leginkább tudományos
- A Munkabizottság (Harsági) még három opciót tesz le az asztalra (közérdekű, osztályos, társult)
- A koncepcióba és a Pp.-be már csak kettő kerül: közérdekű és társult perek
- Személyi és tárgyi hatálya korlátozott
 - Közérdekből indított kereset csak törvényi felhatalmazás alapján, törvényben feljogosított szerv által, pl. Ptk. 6:105. § Tisztességtelen általános szerződési feltétellel kapcsolatos közérdekű kereset, 6:106. § B2B vagy A2B-B2A; fogyasztóvédelmi törvény 38/B. §-a szerinti képviselői kereset, az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. Törvény 14. és 20. §§
 - Társult pert a csoport tagja és csak a) fogyasztói szerződésből eredő követelés érvényesítése céljából, b) munkaügyi perben, vagy c) emberi tevékenységen vagy mulasztáson alapuló, előre nem látható környezetterhelés által közvetlenül okozott egészségkárosodásból fakadó igények vagy vagyoni kárigenyek érvényesítése esetén (KORLÁTOS!).

A társult per szabályai és hatékonyságuk...

- Pp. XLIII. 580-591. §§ -- az általános szabályok értelemszerűen alk.
- Definíció: opt-in típusú kollektív igényérvényesítési eszköz, amely meghatározott tárgyú ügyekben vehető igénybe és azt teszi lehetővé, hogy nagyszámú személyek egy perben (nem egyesítéssel, nem a pertársasági szabályok szerint!) érvényesíthessék reprezentatív jogukat (közös jogi és ténybeli alapokon nyugvó igényeiket)
- > 10 felperes, reprezentatív jog és reprezentatív tények megléte előfeltétel
- Keresetlevéllel indul, amiben engedélyezés iránti kérelem is van. Kötelező tartalmi eleme a társult perlési szerződés (anyag jogi rendelkezés!)
- Kötelező jogi képviselő, hatáskör lehet helyi (!), egyesbíró vagy tanács elé utalható, engedélyezésről döntés 60 napon belül de legkésőbb a perfelvétel lezárásánál
- Társult perlési szerződés: opt-in (csatlakozás lehetősége), repr. felperes és jogi képviselő kijelölése (cselekmények esetleges feltételei), perköltség előlegezése és viselése, bizonyítási kérdések, egyezség peremfeltételei, összeg felosztásának szabályai.
- A bíróság NEM felelős a betart(at)ásáért!

...hiánya

- A felperesi jogokat KIZÁRÓLAG a repr. felperes gyakorolhatja, perköltésben ő marasztalendő, jogosítendő.
- Res iudicata csak a csatlakozott felperésekre terjed ki.

- Az eddig megindult társult perek száma: ...

- Köszönöm a figyelmet!